14. Разговор с Президентом России Дмитрием 15 марта 2009 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kremlin.ru/transcripts/3442.

15. Barack Obama Al-Arabiya Television Interview With Hisham Melhem, delivered 26 January 2009. – http://www.americanrhetoric.com/speeches/barackobama/barackobamaal-arabiya.htm.

16. Barack Obama Remarks on the Economic Crisis & Executive Compensation, delivered 4 February 2009 [Електронний ресурс].

17. President Barack H. Obama First Presidential Prime Time Press Conference, delivered 9 February, 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до промови : http://www.americanrhetoric.com/speeches/barackobama/barackobamafirstprimetimepressconference.htm.

18. Remarks by the President Barack H. Obama on Housing, delivered February 01, 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до промови : http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2012/02/01/remarks-president-housing.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Олена Чорна – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: політична лінгвістика, теорія мовної комунікації, іміджологія.

УДК 811.112.2'42'27'372

ЛІНГВІСТИЧНІ ПРОЯВИ ЖІНОЧОГО ГЕНДЕРУ В АНГЛО- ТА НІМЕЦЬКОМОВНИХ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ІНТЕРНЕТ-БЛОГАХ

Анжеліна ШИШКО, Марина ЛАГЕРЕВА (Кременчук, Україна)

У статті розглядаються проблеми реалізації проявів жіночого гендеру у суспільно-політичній сфері. Дослідження проводилося на матеріалі англо- та німецькомовних Інтернет-блогів. Проведено порівняння та аналіз функціонування цих явищ в англійській та німецькій мовах.

***Ключові слова**: гендер, стать, гендерна лінгвістика, соціолінгвістика, блоги, Інтернет-щоденники, фемінінність.*

The article deals with the problem of female gender realization in the social and political sphere. The research has been carried out on the basis of English and German Internet blogs. The article contains comparison and analysis of these notions' functioning in the English and German languages.

***Key words**: gerder, sex, gender linguistics, sociolinguistics, blogs, Internet diaries, femininity.*

Гендерна лінгвістика надзвичайно актуальна в умовах сьогочасної дійсності. Це аналіз структур мови, що дозволяє отримати інформацію про те, яку роль відіграє гендер в тій чи іншій культурі, про становлення і розвиток поведінкових норм для чоловіків і жінок, які фіксуються в текстах різного типу, про концепти мужності (маскулінності) і жіночності (фемінінності) в культурі різних часів і народів. Це галузь також пояснює, як гендерна приналежність впливає на використання мови, з якими фрагментами і тематичними областями мовної картини світу вона пов'язана. Іншими словами, гендерна лінгвістика під різним кутом вивчає два основних питання: питання гендерної маніфестації в мові та мовленні, тобто якості та оцінки, що приписуються чоловікам і жінкам, а також питання письмового та усного мовного поведінки чоловіків і жінок.

Дана стаття присвячена аналізу проявів фемінінності у текстах англо- та німецькомовних блогів. Необхідно, перш за все, чітко окреслити, чому саме сфера суспільно-політичних блогів, як у англомовному, так і в німецькомовному Інтернет-просторі, представляє дуже цікавий матеріал для досліджень на сучасному етапі розвитку гендерної лінгвістики. Переважна більшість дослідників зосереджуються на аналізі гендерних особливостей в повсякденному розмовному мовленні або в текстах художньої літератури. Серед праць, які варто відмітити, можемо знайти роботи О.С. Гриценко, Р.М. Бободжанової, В.К. Кириліної, А.М. Вежбицької, А. О. Загнітко, І.І.Ковалик, А. К. Смольської, С. П. Семенюк, тощо.

Актуальність дослідження зумовлена потребою у вивченні концептуального наповнення сучасного гендерного дискурсу, а саме тієї його сфери, яка стає наразі місцем зростаючої активності жінок у порівнянні з ситуацію, яка була там навіть десять років тому. Мова йде про Інтернет-сферу взагалі та блоги суспільно-політичної спрямованості зокрема.

Джерельною базою стали гендерно марковані компоненти журналістських матеріалів, опубліковані на сторінках англо- та німецькомовних блогів протягом 2013 та 2014 років. Переважним чином, ці блоги належать жінкам-журналістам, які займаються висвітленням політичних подій, або власне жінкам-політикам.

Поняття маскулінності і фемінінності виражають нормативні уявлення і установки, якими мають бути і, отже, чим повинні займатися чоловіки і жінки в певному суспільстві і в певний час. Маскулінність і фемінінність є соціальними, а не біологічними категоріями. Вони визначають нашу гендерну ідентичність і прямо пов'язані з нашими уявленнями про себе та інших. Превалюючим в побутовій свідомості є біполярне, дихотомічне розуміння маскулінності і фемінінності - в прямій залежності з біологічною статтю, що диктує, якими мають бути особистісні характеристики, зовнішність, поведінка, одяг, захоплення, інтереси, професійні

заняття, освітні спеціальності, сексуальні та міжособистісні відносини чоловіків і жінок. Аж до 70-х років XX століття аналогічні уявлення панували і в науці. Вчені, в тому числі і лінгвісти, були переконані, що якщо гендерні характеристики перебувають у злагоді зі статтю, то особистість більш психічно здорова і стійка. Все, що не вписувалося в суворий гендерний дуалізм, вважалося відхиленням від норми і розглядалося як проблема. У сучасному суспільстві часто-густо зустрічаються люди, які не вписуються в усталені гендерні моделі.

Необхідно, перш за все, чітко окреслити, чому саме сфера суспільно-політичних блогів, як у англомовному, так і в німецькомовному Інтернет-просторі, представляє дуже цікавий матеріал для досліджень на сучасному етапі розвитку гендерної лінгвістики. Переважна більшість дописувачів, які створюють в Інтернеті статі про політику і суспільство, належать до чоловічої статі, тому поява жінок-блогерів у цій сфері і представляє собою відхилення від вищезгаданих усталених гендерних моделей.

Лінгвіст А. Вежбицька відзначає наступні риси мови, властивої жіночому гендеру:

1) «емоційність» - яскраво виражений акцент на почуттях і на їх вільному виявленні, високий емоційний накал, велика кількість мовних засобів для вираження емоцій і емоційних відтінків;

2) «ірраціональність» - підкреслення обмеженості логічного мислення, людського знання і розуміння, незбагненності і непередбачуваності життя;

3) «відсутність агента» - відчуття того, що людям непідвладна їх власне життя, що їх здатність контролювати життєві події обмежена; схильність індивіда до фаталізму, смирення і покірності; недостатня відокремленість індивіда як автономного агента, як особи яка прагне до своєї мети і намагається досягти її; як контролера подій;

4) любов до моралі - абсолютизація моральних вимірів людського життя, акцент на боротьбі добра і зла (і в інших, і в собі), любов до крайніх і категоричних моральних суджень» [1: 33-34].

У процесі дослідження були отримані дані щодо реалізації цих рис у блогах суспільно-політичного характеру. Розглянемо наступні приклади, які ілюструють вищезгадані особливості.

Фемінінним особистостям властива, в цілому, більш яскрава емоційність, дбайливість, товариськість. Було встановлено, що фемінні індивіди набагато яскравіше виражають свої судження, ніж маскулінні або недиференційовані особистості, для них також більш характерна невимушеність у порівнянні з андрогінними і маскулінними індивідами.

Yes to a park-and-ride scheme for the M32, as the congestion and queues coming into Bristol is pretty bad and will only get worse [3].

Дане речення показує, що авторка блога емоційно сприймає схеми, що були запропоновані на політичному зібранні, та дає їм досить неофіційні характеристики, як-то «pretty bad and will only get worse».

Треба відмітити, що для блогів даної тематики характерний високий рівень ухильності та невпевненості, особливо серед авторів-жінок.

Denn hatte der kleine Paul nicht schon mit Nemo gelitten? Und mit der ratatouillekochenden Ratte Rémy? Mit Perdita und den anderen Dalmatinern? Hatte er danach nicht gesagt: "Ich will auch so einen haben." Dann lauter: "Ich. Will. Will. Will aber." [5].

Велика кількість запитань до читача та до себе у поєднанні з розмовними елементами створюють характерні форму, дуже поширену на сторінках політичних блогів. Схожу ситуацію спостерігаємо і в наступному реченні, взятому з політичної блогової сторінки BBC.

Planning permission seems to be readily granted, despite objections from local residents about additional pressures on parking and more [4].

У даному випадку ця «ухильність» виражена лексемою «seems» та специфічною розстановкою слів у реченні.

Bevor wir vergessen, dass wir das tun sollten, was wir tun wollen, und nicht immer bloß das, was wir müssen, und Nichtstun so gesehen zwar auch manchmal harte Arbeit, aber eben auch ein großes Glück sein kann. [6].

Як згадувалося раніше, певні аспекти ірраціональності є характерними для жіночого гендеру, отже можемо зауважити, що в блогах суспільно-політичної тематики це зазвичай виражається у великій кількості умовних речень та латентній модальності невпевненому, як у даному німецькому реченні.

Варто відмітити, що більш високий рівень комунікативності осіб з жіночим тендером виражається в політичних блогах за допомогою прямого звертання до читача. Такий спосіб майже не використовується чоловіками-блогерами і є досить поширеним серед жінок.

My most enthusiastic response was, as you might expect, for the "Fix the Food Chain" pledge, about livestock's impact on the environment [3].

Отже, як ми бачимо, на сучасному етапі розвитку цивілізації рольові функції жінок і чоловіків у суспільстві відчувають досить серйозні зміни. Однак люди не враховують їх у взаєминах один з одним, що і веде до виникнення проблем, що загострюють гендерно-комунікативну взаємозв'язок. Одна з цих проблем полягає в нерозумінні багатьма людьми

непорівнянності концепту «гендеру» і «статі», що веде до неадекватності в оцінці мовної поведінки чоловіків і жінок. Незважаючи на те, що поняття «гендер» і «стать» тісно пов'язані (дійсно, чоловіки більш тенденційні вважатися маскулінними, ніж жінки, а жінки - фемінінними, ніж чоловіки), ці два концепти ніколи не були ідентичні, а в наші дні вони стали абсолютно непорівнянні [2]. Ця ситуація особливо чітко проявляється в Інтернеті, де кожна людина вільна конструювати свою особистість майже без жодних норм та правил.

Ще одна проблема, перебуваючи у взаємозв'язку з вищезгаданими, полягає в андроцентрічності соціуму всіх цивілізованих держав. А це, в свою чергу, є причиною домінування маскулінного зразка в суспільних сферах. Ізоморфізм маскулінних мовних зразків і суспільних норм дискурсу є результат поділу сфери суспільно-виробничої праці та ведення домашнього господарства. Це розділення сталося дуже давно. Однак на даний момент кількість активних у суспільному плані жінок значно зросла, а також відбулися зміни в нормах поведінки і цінностях соціуму. Все це не могло не відбитися на глибоких змінах та у самосвідомості членів суспільства, в тому числі і в порушенні гендерної гармонійності. Лінгвісти, що працюють в цьому напрямку, очікують від такого подолання, як мінімум, підвищення рівня взаєморозуміння в процесах комунікації, що надзвичайно важливо для суспільно-політичної сфери. Крім того, було встановлено, що в умовах мовного сексизму, який коректніше було б називати маскулінним дискурсом, маскулінний гендерний тип є мало не нормою, престижним проявом статевого характеру. У той же час, як відомо, ні зміни в слововживанні, ні мовне нормування не підкоряються непорушним законам [2]. Проблема андроцентрічності суспільства не може бути вирішена лише на мовному рівні. Необхідні серйозні соціально-економічні зміни, що детермінують людську свідомість і його практичну форму - мову. Одна з актуальних завдань соціолінгвістики сьогодні - перевірка на матеріалі різних мов існуючих гіпотез, встановлення типологічних характеристик гендерних проявів у спілкуванні, розгляд накопичених спостережень з урахуванням аспектів міжкультурної комунікації.

Таким чином, можемо зробити висновок про те, що прояви фемінінності в блогах суспільно-політичної тематики дещо відрізняються від розмовної мови або творів художньої літератури. Також треба зауважити, що в цій сфері дещо знижений градус емоційності, яка властива жінкам, але посилюється рівень умовності текстів. В подальшому вважаємо за потрібне зосередити увагу на аналізі та порівнянні особливостей лінгвістичної реалізації фемінінності та маскулінності в цій та інших сферах.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. / А. Вежбицкая. – М.: Русские словари, 1996. – 412 с.
2. Кирилина А. В. Гендер: лингвистические аспекты. / А.В. Кирилина. - М., 1999. - 190 с.
3. McCarthy K. Shot by both sides, Kerry McCarthy, Labour candidate, blog. [Електронний ресурс] : – Режим доступу: http://kerry-mccarthy.blogspot.com/. – Назва з екрану. – Дата звернення: 03.11.2014.
4. BBC News. Editors Blog. [Електронний ресурс] : – Режим доступу: http://www.bbc.com/news/blogs/the_editors/. – Назва з екрану. – Дата звернення: 03.11.2014
5. Spiegel Online Blogs [Електронний ресурс] : – Режим доступу: http://www.spiegel.de/blog/. – Назва з екрану. – Дата звернення: 03.11.2014.
6. Die Welt Politik Blogs [Електронний ресурс] : – Режим доступу: http://www.welt.de/debatte/weblogs/. – Назва з екрану. – Дата звернення: 03.11.2014.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Анжеліна Шишко – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології та перекладу Кременчуцького інституту Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля.

Наукові інтереси: лінгвістичні моделі перекладу, соціолінгвістичні аспекти перекладу, методика викладання іноземних мов.

Марина Лагерева – старший викладач кафедри англійської філології та перекладу Кременчуцького інституту Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля.

Наукові інтереси: фактори розвитку англійської мови, актуальні проблеми сучасної дискурсології та стилістики, теорія та практика перекладу.

УДК 81’255.4

ВИРАЗНІ ЗАСОБИ ТА СТИЛІСТИЧНІ ПРИЙОМИ СИНТАКСИСУ В ТЕКСТАХ МІЖНАРОДНИХ ДОКУМЕНТІВ

Лариса ЯРОВА (Кіровоград, Україна)

У статті розглянуто особливості стилю міжнародних документів, систематизовано й описано стилістичні прийоми, властиві таким текстам на синтаксичному рівні. В дослідженні визначаються основні типи синтаксичних структур, використовуваних у міжнародній документації, проаналізовані